

POLÍTICA DE CIÈNCIA OBERTA

Índex

Introducció i fonament	3
Visió i propòsit	3
Objectius	4
Marc normatiu i estratègic europeu	4
Àmbit d'aplicació i principis rectors	5
Components de la Ciència Oberta al CED	5

Introducció i fonament

La Ciència Oberta s'entén com un paradigma de transformació del sistema de recerca que promou el treball col·laboratiu, l'obertura dels processos científics i la compartició sistemàtica del coneixement, les dades, les metodologies i els resultats en les fases més primerenques possibles. Aquest enfocament contribueix a augmentar l'eficiència, la fiabilitat i la reutilització de la recerca, alhora que en reforça la dimensió democràtica mitjançant la participació activa dels diferents agents socials. En aquest sentit, la Ciència Oberta no es limita a l'accés obert a les publicacions, sinó que implica una obertura integral del procés científic, incloent-hi la gestió de dades, la transparència metodològica, la comunicació científica i la implicació de la societat en la generació de coneixement.

El Centre d'Estudis Demogràfics (CED), com a centre de recerca integrat en la Institució CERCA i actor rellevant dins del sistema de recerca català, estatal i europeu, assumeix la Ciència Oberta com un eix estratègic i estructural del seu model científic. En aquest marc, el CED es compromet a desenvolupar una recerca d'excel·lència basada en la transparència, la qualitat, la integritat i la responsabilitat social, alineada amb els estàndards internacionals i amb les polítiques públiques de recerca, innovació i impacte.

Visió i propòsit

El Centre d'Estudis Demogràfics concep la Ciència Oberta com una oportunitat per transformar la manera de produir, compartir i aplicar el coneixement científic en l'àmbit de la demografia i les ciències socials.

El CED aspira a gestionar el coneixement científic com un bé públic, garantint que els resultats de la recerca —publicacions, dades, metodologies i altres outputs— siguin accessibles, comprensibles i reutilitzables, sempre que això sigui compatible amb els principis ètics, legals i contractuals aplicables. Aquesta visió implica situar la Ciència Oberta com a element central en la generació d'impacte científic, social i institucional.

El propòsit d'aquesta política és traduir aquesta visió en un marc operatiu que orienti l'activitat investigadora del centre. Per això, estableix principis, criteris i pràctiques que permeten:

- integrar la Ciència Oberta en totes les fases del procés de recerca
- facilitar la reutilització i la transferència del coneixement
- reforçar la qualitat, la transparència i la reproductibilitat científica
- promoure una relació més estreta entre la recerca i la societat

Objectius

La Política de Ciència Oberta del CED té com a objectiu principal consolidar un model institucional de recerca obert, responsable i orientat a impacte, en coherència amb els marcs europeus i amb les polítiques públiques de recerca.

De manera específica, aquesta política persegueix:

- garantir una gestió planificada, transparent i eficient dels outputs de la recerca al llarg de tot el seu cicle de vida
- promoure l'accés obert a les publicacions científiques i a les dades de recerca, d'acord amb els principis FAIR i amb els requisits dels finançadors
- reforçar la qualitat, la traçabilitat i la reproductibilitat de la recerca mitjançant la documentació i la compartició de dades, codi i metodologies
- fomentar la reutilització del coneixement científic i la seva transferència cap a altres àmbits acadèmics, institucionals i socials
- impulsar la participació de la societat en la recerca mitjançant iniciatives de ciència ciutadana i activitats de comunicació i divulgació
- garantir el compliment dels principis ètics, la protecció de dades i els drets de propietat intel·lectual
- contribuir a la transformació dels sistemes d'avaluació de la recerca, incorporant criteris alineats amb COARA i DORA

Marc normatiu i estratègic europeu

Aquesta política s'inscriu en el marc normatiu i estratègic europeu, estatal i català, i adopta com a referència els principals instruments que regulen i impulsen la Ciència Oberta, entre els quals destaquen:

- la Llei 17/2022, de 5 de setembre, per la qual es modifica la Llei de la Ciència, la Tecnologia i la Innovació, que estableix l'obligatorietat de l'accés obert als resultats de la recerca finançada amb fons públics
- la Llei 9/2022, de 21 de desembre, de la ciència de Catalunya, que incorpora la Ciència Oberta com a principi rector del sistema de recerca català
- les directrius i el marc estratègic de la Institució CERCA, que promouen una recerca oberta, responsable i orientada a impacte
- els principis de la Coalition for Advancing Research Assessment (COARA) i de la Declaració de San Francisco sobre l'Avaluació de la Recerca (DORA), que impulsen models d'avaluació més qualitius, responsables i alineats amb els valors de la Ciència Oberta
- el programa Horizon Europe i els seus requisits obligatoris en matèria de Ciència Oberta, especialment pel que fa a l'accés obert a publicacions, la gestió de dades segons els principis FAIR i la promoció de la ciència ciutadana

Àmbit d'aplicació i principis rectors

Aquesta política s'aplica a totes les activitats de recerca desenvolupades sota la responsabilitat del CED, incloent-hi projectes finançats amb fons públics o privats, activitats de transferència i col·laboracions amb altres institucions. També s'aplica a tot el personal vinculat al centre —investigador, tècnic i de suport— així com a les entitats col·laboradores, en la mesura que participin en activitats de recerca gestionades pel CED.

Els principis rectors que orienten aquesta política són:

- **Obertura responsable:** el coneixement científic ha de ser accessible i reutilitzable sempre que sigui possible, respectant les limitacions legals, ètiques i contractuals
- **Qualitat i rigor científic:** la Ciència Oberta ha de contribuir a millorar la robustesa, la traçabilitat i la reproductibilitat de la recerca
- **Responsabilitat social:** la recerca ha d'estar orientada a generar impacte positiu en la societat i contribuir a la presa de decisions informades
- **Integritat i ètica:** totes les activitats de recerca han de respectar els principis d'integritat científica i protecció de les persones
- **Col·laboració i inclusió:** es promou la participació activa dels diferents agents del sistema de coneixement, inclosa la ciutadania
- **Alineament institucional i normatiu:** la política s'implementa en coherència amb els marcs europeus, estatals i institucionals

Components de la Ciència Oberta al CED

El Centre d'Estudis Demogràfics adopta un enfocament integrat de la Ciència Oberta que abasta les publicacions, les dades i els processos de recerca, amb l'objectiu de garantir la qualitat, la transparència, la reproductibilitat i l'impacte del coneixement generat. Aquest enfocament es basa en el principi de “tan obert com sigui possible, tan tancat com sigui necessari” i es concreta en un model de Ciència Oberta adaptat a entorns de dades sensibles (open science in sensitive data environments), especialment rellevant en l'àmbit de la demografia i les ciències socials.

1. **Ètica, integritat i responsabilitat:** compromís ferm amb l'ètica, la integritat i la responsabilitat en la recerca
2. **Propietat intel·lectual i gestió de drets:** equilibri adequat entre la difusió oberta del coneixement, la protecció dels drets de propietat intel·lectual i l'ús de llicències obertes, segons el tipus
3. **Governança i responsabilitats:** governança clara i una distribució definida de responsabilitats, entre la Direcció, Gestió de Projectes, i les unitats tècniques —Banc de Dades, Informàtica— que proporcionen el suport operatiu i tecnològic necessari, i els propis investigadors.

4. **Formació, suport i cultura institucional:** desenvolupament d'una cultura institucional basada en la formació, el suport i la sensibilització del personal investigador
5. **Seguiment, avaluació i millora continua:** mecanismes de seguiment i avaluació per garantir la correcta implementació d'aquesta política i per identificar oportunitats de millora

Cerdanyola del Vallès, 23 d'octubre de 2024